

Vergaderjaar 2003–2004

29 214

Subsidiebeleid VWS

Nr. 4

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 30 oktober 2003

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport¹ heeft op 8 oktober 2003 overleg gevoerd met minister Hoogervorst van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en staatssecretaris Ross-van Dorp van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over:

- de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 27 juni 2003 over het subsidiebeleid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS-03-867);
- de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 4 juli 2003 over het subsidiebeleid van VWS/scan subsidies AWBZ en de Ziekenfondswet van het CVZ (VWS-03-904);
- de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 7 juli 2003 over de subsidiekorting op de sectorfondsen (VWS-03-906);
- de brief van de bewindspersonen van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 22 september over het nieuwe subsidiebeleid (29 214, nr. 2).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

¹ Samenstelling:

Leden: Terpstra (VVD), voorzitter, Van der Vlies (SGP), Kalsbeek (PvdA), Rijpstra (VVD), Lambrechts (D66), Buijs (CDA), Atsma (CDA), ondervoorzitter, Arib (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Kant (SP), Smits (PvdA), Örgü (VVD), Verbeet (PvdA), Van Oerle-van der Horst (CDA), Vergeer (SP), Vietsch (CDA), Tonkens (GroenLinks), Joldersma (CDA), Van Heteren (PvdA), Smilde (CDA), Nawijn (LPF), Van Dijken (PvdA), Timmer (PvdA), Van Miltenburg (VVD), Hermans (LPF), Schippers (VVD) en Omtzigt (CDA).

Plv. leden: Geluk (VVD), Rouvoet (Christen-Unie), Verdaas (PvdA), Griffith (VVD), Bakker (D66), Ferrier (CDA), Çörüz (CDA), Blom (PvdA), Halsema (GroenLinks), Gerkens (SP), Dijsselbloem (PvdA), Weekers (VVD), Tjong-A-Ten (PvdA), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), De Ruiter (SP), Ormel (CDA), Van Gent (GroenLinks), Van Loon-Koomen (CDA), Waalkens (PvdA), Mosterd (CDA), Varela (LPF), Bussemaker (PvdA), Heemskerk (PvdA), Blok (VVD), Kraneveldt (LPF), Hirsi Ali (VVD) en Eski(CDA).

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Van Miltenburg** (VVD) zegt dat de bezuiniging van 127 mln euro op de subsidies pijnlijk is voor de getroffen organisaties, maar dat zij ook de kans biedt om het bestaande subsidiebeleid om te vormen en te richten op maatschappelijke behoeftes. Aan de doelstelling om het subsidiebeleid te laten aansluiten op de actuele beleidsprioriteiten van het ministerie wordt in de notitie echter niet voldoende inhoud gegeven. Het gevolg hiervan is dat er geen sprake is van een beleidswijziging, maar van het invoeren van nieuwe toetsingscriteria in het oude subsidiesysteem. De toetsingscriteria kennis, innovatie en meedoen zijn veel te ruim omschreven om een doorzichtig kader te kunnen vormen. Mevrouw Van Miltenburg zegt dat het daarom wellicht beter was geweest om meer criteria op te nemen en onder meer te verwijzen naar vrijwilligerswerk, jeugd en sport. Het huidige voorstel wekt namelijk de indruk dat het beleid van de bewindslieden een openeinderegeling is.

Een organisatie die aan de nieuwe criteria voldoet, heeft recht op subsidie. Het gevolg hiervan is dat de regering wel greep heeft op het

budget, maar dat zij de resultaten van haar subsidiebeleid onvoldoende kan beïnvloeden. Kan de minister aangeven hoe kan worden voorkomen dat de regering over tien jaar met dezelfde problemen als nu wordt geconfronteerd?

Mevrouw Van Miltenburg concludeert dat er meer nodig is dan alleen een toetsingscriterium. De bewindslieden zullen ook moeten aangeven wat zij willen bereiken met hun subsidiebeleid.

In de brief van 22 september staat dat alle bestaande instellingssubsidies geïnventariseerd en doorgelicht zijn en dat tevens is onderzocht in hoeverre deze subsidies doeltreffend, doelmatig en rechtmatig zijn. Is het mogelijk om per instelling aan te geven wat de uitkomsten van het onderzoek zijn? Zij vraagt verder waarom deze uitkomsten niet in de brief zijn opgenomen.

Uit de notitie en de overige informatie van het ministerie kan niet worden afgeleid welke doelstellingen de bewindslieden met de instellings-subsidies nastreven. Mevrouw Van Miltenburg zegt dat te betreuren, omdat zij zo niet kan beoordelen of het geld wordt besteed aan activiteiten waaraan de samenleving behoefte heeft.

Van 130 organisaties wordt de subsidie beëindigd. Kunnen de bewindslieden aangeven wat hiervan de maatschappelijke gevolgen en de gevolgen voor het ministerie zullen zijn? Bij deze bezuiniging moet immers goed in het oog worden gehouden dat het ministerie ook zelf gebruikmaakt van de diensten van gesubsidieerde instellingen.

Vervolgens merkt zij op dat zij geen voorstander is van het op afstand plaatsen van de uitvoering van het subsidiebeleid. Hierdoor worden namelijk de mogelijkheden van het ministerie om de besteding van de subsidies te beïnvloeden kleiner.

Ten slotte vraagt mevrouw Van Miltenburg de bewindslieden, de Kamer een aanvullende notitie te doen toekomen waarin wordt aangegeven hoe de criteria zijn toegepast.

Mevrouw **Van Dijken** (PvdA) noemt de voorstellen van de bewindslieden broddelwerk, omdat zij bol staan van de gelegenheidsargumenten, inconsistenties en onrust veroorzaken bij maatschappelijke organisaties. Zo stellen de bewindslieden dat zij extra aandacht willen besteden aan het jeugd beleid, maar bezuinigen zij tegelijkertijd op de subsidies voor scouting, landelijke jeugdorganisaties en schippersinternaten.

De voorstellen ontberen ook elke visie. Het zijn kille bezuinigingen die op de langere termijn meer zullen kosten dan dat zij op korte termijn opleveren. De mensen die bijvoorbeeld gebruikmaken van Korrelatie, zullen met hun probleem namelijk naar een andere instelling gaan, waar zij tegen hogere kosten moeten worden geholpen.

Mevrouw Van Dijken zegt dat volstrekt ten onrechte wordt gesuggereerd dat er jarenlang op een onverantwoorde manier met subsidies is omgegaan, omdat er geen controle of toetsing zou zijn geweest. Bovendien hadden de bewindslieden, als zij dat daadwerkelijk van mening zijn, met eigen beleidskeuzes moeten komen. Dat hebben zij echter niet gedaan, aangezien is gekozen voor algemene kortingen van 10% of 30%.

De titel van de notitie Kennis, innovatie en meedoen klinkt fraai, maar dekt de lading zeker niet, want deze notitie is niets meer of minder dan een boekhoudkundige operatie om een bezuinigingstaakstelling te realiseren. De Kamer heeft de regering gevraagd om haar inzicht te geven in de subsidiestromen van de andere ministeries. Als antwoord is vervolgens een briefje naar de Kamer gestuurd met daarin de bezuinigingstaakstelling per ministerie. Mevrouw Van Dijken noemt dit beledigend: kennelijk nemen de bewindslieden de Kamer al net zo min serieus als al die maatschappelijke organisaties die zich geschokt voelen door de voorstellen van de bewindslieden.

Ten slotte vraagt zij de minister de Kamer nieuwe, uitgewerkte en goed onderbouwde voorstellen te doen toekomen en af te zien van onomkeerbare beslissingen.

De heer **Buijs** (CDA) zegt dat het onvermijdelijk is dat het subsidiebeleid wordt hervormd. Zo heeft de Algemene Rekenkamer ernstige kritiek geleverd en is in het Hoofdlijnenakkoord een forse bezuinigingstaakstelling opgenomen.

In de begroting voor 2004 is een bezuiniging op de subsidies opgenomen van 59 mln euro. Dit bedrag loopt op tot 127 mln euro in 2007. In de brief van 22 september wordt echter melding gemaakt van een extra bezuinigingstaakstelling van 4,2 mln euro voor herprioritering. Kunnen de bewindslieden aangeven waarom hiervoor is gekozen en waarom dit bedrag niet is gezocht binnen het totaalbedrag van 59 mln euro?

Om zich een duidelijk beeld te kunnen vormen van de gevolgen voor de instellingen vraagt hij de bewindslieden vervolgens een overzicht te geven van de projectsubsidies, de instellingssubsidies en mogelijke overlappingsen. Op de premiesubsidies wordt 10 mln euro bezuinigd. Ook hier kan echter sprake zijn van overlapping met andere subsidies. Kunnen de bewindslieden deze bezuiniging bij hun overzicht betrekken?

De helft van de bezuiniging op de landelijke jeugdorganisaties en landelijk werkende sportbonden wordt geïnvesteerd in nieuw, lokaal jeugd- en sportbeleid. Betekent dit dat dit geld wordt overgeheveld naar het Gemeentefonds of het Provinciefonds? De heer Buijs zegt hierop tegen te zijn, omdat daardoor de diversiteit van het lokale jeugd- en sportbeleid verloren dreigt te gaan.

Hij zegt vervolgens geconstateerd te hebben dat perifeer werkende jeugd- en jongerenorganisaties bereid zijn om na te denken over nauwere samenwerking en coördinatie van hun activiteiten. Voorkomen moet worden dat de creatieve ideeën van deze organisaties verloren gaan, omdat er te veel centrale regie is. Is de minister het hiermee eens?

Kennis is een van de nieuwe criteria. De bewindslieden hebben de behoefte aan kennis echter niet geïnventariseerd. Zijn zij bereid om dat alsnog te doen en vervolgens te werken aan de oprichting van kaders waarbinnen die kennis kan worden vastgehouden?

Vervolgens zegt de heer Buijs dat hij niet uit de voeten kan met de door de bewindslieden gegeven definitie van het criterium «meedoen». Dit criterium is namelijk op bijna elke instelling van toepassing. Kan de minister dit criterium preciseren?

Ten slotte zegt hij dat voorkomen moet worden dat mensen door het verdwijnen van organisaties gedwongen worden om naar professionele organisaties te gaan. Deze substitutie in de zorg zal er namelijk toe leiden dat er meer gebruik wordt gemaakt van dure zorgvoorzieningen. Om dit te voorkomen zal de zorgbehoefte moeten worden geïnventariseerd, voordat men beslist over de vraag waar de bezuinigingen zullen neerslaan.

Mevrouw **Tonkens** (GroenLinks) zegt dat het beleid van de minister neerkomt op kapitaalvernietiging, omdat het gebaseerd is op onduidelijke en tegenstrijdige uitgangspunten. De maatschappelijke kosten zijn echter veel hoger, aangezien er bijvoorbeeld is besloten om het emancipatiebeleid te schrappen, omdat het geen kerntaak van het ministerie zou zijn. Kan de minister aangeven welke ministeries de taken zullen overnemen die niet langer tot de kerntaken van het ministerie van VWS worden gerekend?

De keuze voor de kerntaken preventie, beter worden en de zorg voor kwetsbare groepen is op zichzelf te begrijpen, maar waarom wordt er dan tegelijkertijd voor gekozen om de subsidie voor een aantal preventieactiviteiten te schrappen en de Nationale Vereniging de Zonnebloem niet langer te steunen? Een en ander geldt ook voor de thema's kennis, inno-

vatie en meedoen, want waarom wordt er gekort op de kennisinstituten, de zorgvernieuwingsinstituten en de jeugd- en sportorganisaties? Mevrouw Tonkens zegt dat de voorstellen van de minister voor de herziening van het subsidiebeleid zo slecht zijn dat hij zijn huiswerk moet overdoen. Om hem daarbij te helpen overhandigt zij de bewindslieden de door haar geschreven notitie Een kleine besparing tegen een grote prijs. Uitgangspunt van deze notitie is dat subsidies moeten worden gebruikt om burgerschap te bevorderen. Daarbij moet bijzondere aandacht besteed worden aan emancipatie, gemeenschapszin, publiek belang, maatschappelijke verantwoordelijkheid, de publieke dialoog en debat. Zij wijst er ten slotte op dat kwaliteitsbeleid en preventie tot het takenpakket van het ministerie dienen te worden gerekend.

Mevrouw **Lambrechts** (CDA) zegt in te stemmen met de uitgangspunten van het nieuwe subsidiebeleid. Wel zet zij grote vraagtekens bij de toepassing van de criteria, aangezien deze oppervlakkig ogen en weinig consequent worden toegepast. Zo is het onduidelijk of in bepaalde gevallen niet ten onrechte wordt voorbijgegaan aan het maatschappelijk belang van organisaties. Zij vraagt vervolgens om een nadere onderbouwing van de toepassing van de criteria, omdat die nu zo onduidelijk is dat het de Kamer welhaast onmogelijk is om haar controlerende taak uit te voeren. De minister stelt dat projectsubsidies een beter instrument zijn dan exploitatiesubsidies om de thema's kennis en innovatie te bevorderen. Mevrouw Lambrechts zegt het daarom enigszins vreemd te vinden dat bijvoorbeeld de exploitatiesubsidie voor het Hilda Verweij-Jonker Instituut niet wordt stopgezet.

Mevrouw Lambrechts betoogt dat projectsubsidies het verkeerde instrument zijn om invulling te geven aan het thema «meedoen». Het bevorderen van meedoen vraagt immers om langdurige inspanningen van jeugd- en sportorganisaties. Verder valt niet in te zien hoe organisaties voor doven, chronisch zieken en gehandicapte jongeren kunnen overleven als zij hun activiteiten louter en alleen met projectsubsidies kunnen financieren.

Het is de bedoeling om de versnippering van het beleid voor specifieke doelgroepen en denominaties tegen te gaan door meer gebruik te maken van het algemene en reguliere aanbod. Dat is op zichzelf een goed streven, maar de minister zal wel moeten aangeven of dat aanbod in voldoende mate aanwezig is en voldoende ondersteund wordt.

Het is inderdaad geen taak van de overheid om organisaties die hun eigen broek kunnen ophouden te subsidiëren. Tot deze organisaties moet bijvoorbeeld de Nederlandse golffederatie worden gerekend, maar zeker niet instellingen die zich bezighouden met jongeren, drugsverslaafden en vrouwen in crisissituaties.

De minister is voornemens om de taken die niet tot de kerntaken van zijn ministerie behoren, af te stoten. Mevrouw Lambrechts zegt dit een te billijk standpunt te vinden, maar benadrukt dat hiertoe niet mag worden overgegaan, voordat duidelijk is welke ministeries of overheden deze taken overnemen.

De omvang van de bezuinigingstaakstelling is, afgezet tegen de omvang van de exploitatiesubsidies, te overzien. Dat neemt niet weg dat er naar een invulling van deze taakstelling moet worden gezocht die een zo groot mogelijk maatschappelijk rendement oplevert. Mevrouw Lambrechts zegt daarbij te denken aan het bundelen van organisaties en activiteiten voor jongeren, het oprichten van een koepelorganisatie voor eerstelijns gezondheidszorg en het concentreren van de kennisinstituten.

Ten slotte zegt mevrouw Lambrechts een tegenstander te zijn van ZBO's als de Stichting fonds patiëntengehandicaptenorganisaties.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) zegt dat het een onzorgvuldige gang van zaken is dat de Kamer, de media en de betrokken instellingen op 22

september tegelijkertijd op de hoogte zijn gebracht van de subsidiekortingen per instelling. Deze kortingen komen er namelijk soms op neer dat de gehele subsidie van een instelling is geschrapt. Verder werd bovendien het traject dat was uitgezet met de landelijke jongeren- en jeugdorganisaties, bruut doorkruist door de beslissing dat de hele subsidie van deze instellingen wordt geschrapt. Al met al is door deze gang van zaken de betrouwbaarheid van de overheid in het geding gekomen.

In de brief wordt gesproken over prioriteitstellingen en de verantwoordelijkheden van het ministerie. De inhoudelijk onderbouwing daarvan en van de beslissingen om bepaalde subsidies korten dan wel stop te zetten is echter erg mager. Zo zijn de uitgangspunten die in de brief worden genoemd, eigenlijk niets meer of minder dan efficiencyoverwegingen. Het was daarom wellicht beter geweest om al aan het begin van de brief aan te geven dat er niet zozeer sprake is van een nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden als wel van een forse bezuiniging. Het beleid bevat ook tegenstrijdigheden. Zo wil men de versnippering van de landelijke jongerenorganisaties tegengaan door de subsidies van deze organisaties stop te zetten en de zo verkregen middelen voor de helft te investeren op lokaal niveau. Dat is innerlijk tegenstrijdig, maar ook inefficiënt.

De heer Rouvoet zegt dat de minister te weinig oog heeft gehad voor de effecten op langere termijn van zijn beleidswijzigingen. Uiteindelijk zou wel eens kunnen blijken dat de overheid zich hierdoor lelijk in de vingers heeft gesneden. Zo zullen mensen naar duurdere oplossingen moeten gaan zoeken als zij niet langer bij hun eigen vertrouwde instellingen, bijvoorbeeld het Joods maatschappelijk werk of de gereformeerde stichting De driehoek, terecht kunnen met hun problemen.

In het Hoofdlijnenakkoord wordt gesproken over voorlichting rond zwangerschap en hulpverlening bij abortus. De heer Rouvoet noemt het daarom opmerkelijk dat er ook wordt gekort op de subsidie voor de Vereniging ter bescherming van het ongeboren kind (VBOK).

Ten slotte benadrukt hij dat door de voorstellen van de minister het sociale tekort sterk zal oplopen. Dat is des te zorgwekkender, omdat het financieringstekort door deze voorstellen niet of nauwelijks zal teruglopen.

De heer **Van der Staaij** (SGP) zegt dat een herbezinning op de subsidieverstrekking acceptabel is, mits voorkomen wordt dat daardoor het sociale weefsel van de Nederlandse samenleving wordt aangetast. Om de doorlichting van het subsidiebeleid geloofwaardig te laten zijn zullen bij de uitwerking ook de ontwikkelingen op de andere ministeries moeten worden betrokken.

De criteria en doelstellingen die in de notitie worden genoemd, zijn te ruim geformuleerd om een goede inhoudelijke beoordeling van de gemaakte keuzes mogelijk te maken. Dit brengt onder meer het risico met zich dat men besluit om taken af te stoten die later tegen veel hogere kosten weer moeten worden opgepakt.

Met de landelijke jongerenorganisaties werd tot voor kort gesproken over een meer projectmatige aanpak. Het getuigt dan ook van geringe bestuurlijke betrouwbaarheid dat diezelfde organisaties inmiddels is meegedeeld dat hun subsidies worden stopgezet.

Door het College voor zorgverzekeraars is een scan uitgevoerd naar de subsidies die worden verstrekt op basis van de AWBZ en de Ziekenfondswet. De minister stelt dat de resultaten hiervan in de notitie zijn verwerkt. De heer Van der Staaij zegt het echter te betreuren dat de minister niet inhoudelijk is ingegaan op deze scan.

Een van de voorgestelde thema's is «meedoen». Dat lijkt echter in tegenspraak te zijn met de kortingen op de subsidies voor de organisaties voor gehandicapten en chronisch zieken. Kan de minister aangeven hoe het thema «meedoen» zich verhoudt tot de korting op het aantal doventolkenuren?

De minister heeft aangegeven dat hij meer aandacht wil besteden aan vrijwilligerswerk. De heer Van der Staaij zegt te beseffen dat meer aandacht niet hetzelfde is als meer geld, maar verbaast zich er toch ook over dat de minister deze extra aandacht gepaard laat gaan met kortingen op de subsidies. Kan hij inzicht geven in de gevolgen van de bezuinigingen voor de steunpunten voor vrijwilligers in de terminale thuiszorg? De activiteiten van de kerkelijke jeugdinstanties sluiten goed aan bij de beleidsdoelstellingen voor waarde en normen en vrijwilligerswerk. Het is dan ook een slechte zaak dat de bezuinigingen op deze organisaties worden onderbouwd met het argument dat de regering de versnippering wil tegengaan. Het geld dat vrijkomt door deze bezuiniging, wordt immers voor de helft verdeeld over de gemeenten, hetgeen alleen maar tot meer versnippering zal leiden.

De heer Van der Staaij vraagt de minister de korting op de subsidie voor de VBOK nader te onderbouwen.

Ten slotte wijst hij erop dat de subsidies voor de schippersinternaten overgeheveld zullen worden naar een ander ministerie. Kan de minister garanderen dat deze internaten niet het slachtoffer zullen worden van een stammenstrijd tussen de ministeries?

Mevrouw **Kant** (SP) zegt de voorstellen van de minister en de staatssecretaris volstrekt af te wijzen, omdat hierdoor het cement uit de Nederlandse samenleving wordt gehaald. Verder wordt door deze bezuiniging meer schade aangericht dan de bezuinigingen aan geld zullen opleveren. Het vrijwilligerswerk is onbetaalbaar en zou daarom aangemoedigd moeten worden. Zij zegt het onbegrijpelijk te vinden dat de bewindslieden dit niet inzien en korten op de scouting, sportorganisaties enz. Sommige bezuinigingen, bijvoorbeeld die op het Rode Kruis en stichting de Zonnebloem, zijn zelfs beschamend.

Het eindresultaat van de voorstellen staat volgens mevrouw Kant in geen verhouding tot de door de minister voorgestelde, veel te ruime criteria. Zij zegt dat het er uiteindelijk op neerkomt dat de minister de botte bijl heeft gehanteerd om een bezuinigingstaakstelling te realiseren. Hoe onderbouwt de minister bijvoorbeeld de bezuiniging op het Nederlandse huisartsengenootschap?

Alles overziend stelt mevrouw Kant dat de minister zijn huiswerk over moet doen en wel aan de hand van fatsoenlijke criteria, bijvoorbeeld de vraag wat het maatschappelijk belang van een bepaalde organisatie is. Verder zal er recht moeten worden gedaan aan het verschil tussen een elitaire sport als golf en breedtesporten als zwemmen en gymnastiek. Ten slotte zegt mevrouw Kant dat er eerst goede criteria moeten worden opgesteld en pas daarna kan worden gezien of en waar er bezuinigd kan worden.

De heer **Nawijn** (LPF) prijst de minister voor het overzicht dat hij heeft gegeven van de subsidies die door zijn ministerie worden verstrekt. Het is immers heel belangrijk om te weten op welke manier maatschappelijke organisaties omgaan met overheidsgeld. Verder is het een goed beleidsvoornemen van de minister om subsidies in de toekomst te verbinden aan concrete doelen en resultaten.

Omdat de uitgangspunten zo goed zijn, zegt hij het te betreuren dat de uiteindelijke voorstellen vooral lijken te zijn ingegeven door de bezuinigingstaakstelling, aangezien dit kan leiden tot een grote mate willekeur.

De minister stelt voor om 50% van de bezuiniging op sporten jongerenorganisaties te laten terugvloeien naar de gemeentes. De heer Nawijn zegt hier geen voorstander van te zijn, omdat hij vreest dat een groot deel van dit geld niet bij de jongeren- en sportorganisaties zal terechtkomen, maar door de gemeenten zal worden gebruikt voor het ontwikkelen van beleid, waar in de praktijk vaak weinig van terecht blijkt te komen. Is de minister

met het oog hierop bereid, te bezien of het niet beter is om landelijke organisaties als Scouting Nederland activiteiten op lokaal niveau te laten stimuleren?

De bezuinigingen op preventie lijken ondoordacht, omdat bijvoorbeeld de bezuinigingen op jeugd- en jongerenwerk ertoe kunnen leiden dat de druk op de professionele organisaties groter wordt. Bovendien is de overheid natuurlijk eigenlijk al te laat als jongeren hulp nodig hebben van de jeugdhulpverlening.

De projectsubsidies zullen een maximale looptijd van drie jaar krijgen en aan concrete doelen worden gebonden. De heer Nawijn noemt dit een goed voornemen, mits er een oplossing wordt gevonden voor de instellingen die vrijwilligers aansturen. Deze instellingen moeten immers voor langere tijd bestaanszekerheid krijgen.

Het beleid van de minister en dat van zijn collegae lijken niet goed op elkaar afgestemd te zijn. Zo dreigt voor sommige organisaties het gevaar dat zij niet alleen door het ministerie VWS maar ook door andere ministeries worden gekort. Om hierin inzicht te kunnen krijgen is een overzicht nodig van alle overheidssubsidies. Is de minister bereid te bevorderen dat alle subsidies van de rijksoverheid tegen het licht worden gehouden?

Sommige instellingen die in de toekomst geen subsidie meer zullen ontvangen, zullen personeel moeten ontslaan. Kan de minister aangeven met welke kosten voor afvloeiingsregelingen en wachtgeld dit gepaard gaat?

Ten slotte vraagt hij of de regering zal komen met een nota voor jeugdbeleid. Als dat het geval is, is er dan ook geld beschikbaar voor nieuw beleid?

Het antwoord van de regering

De **minister** benadrukt dat tot deze fundamentele herziening van het subsidiebeleid is besloten, omdat de subsidieverstrekking ondoorzichtig en versnipperd was, de prioriteiten van het ministerie niet voldoende herkenbaar waren en zich grote beheersproblemen voordeden. Bovendien heeft de Algemene Rekenkamer een negatief oordeel geveld over het subsidiebeheer van het ministerie.

Een andere belangrijke reden voor deze beleidswijziging is de te grote afhankelijkheid van het maatschappelijk middenveld en maatschappelijke organisaties van subsidieregelingen. De minister zegt ten slotte dat de zeer ingrijpende bezuinigingstaakstelling voor zijn ministerie, oplopend tot 127 mln euro in 2007, hem zeker ook heeft gedwongen om fundamentele keuzes te maken.

Aan het nieuwe subsidiebeleid ligt een grondige inventarisatie van alle subsidies ten grondslag. Op basis van deze inventarisatie zijn duidelijke keuzes gemaakt om zoveel mogelijk te vermijden dat er gebruik gemaakt zou moeten worden van de kaasschaafmethode. De minister benadrukt verder dat het stopzetten van de subsidiëring van een bepaalde instelling zeker niet mag worden uitgelegd als een waardeoordeel over het maatschappelijk nut van die instelling of als een oordeel over het beleid dat tot nu toe door het ministerie is gevoerd.

De criteria voor het nieuwe subsidiebeleid zijn kennis, innovatie en meedoen. De minister beaamt dat dit globale criteria zijn, waaraan het merendeel van de huidige subsidies voldoet. Dat is de reden dat een aantal additionele criteria is opgesteld, waarvan het belangrijkste criterium is dat geen subsidie wordt verstrekt aan een organisatie die op eigen benen dient te staan. Als gevolg hiervan zal een aantal subsidies niet langer worden verstrekt. Ook zullen er subsidies worden overgedragen aan derden. De Kamer zal voor de begrotingsbehandeling worden geïnformeerd over de vraag welke subsidies door andere ministeries zullen worden overgenomen.

Een belangrijke doelstelling van het nieuwe beleid is het zo veel mogelijk

vervangen van instellingssubsidies door tijdelijke projectsubsidies die gekoppeld zijn aan prestatiecriteria. Hiervoor is gekozen, omdat het niet de taak van het ministerie is om organisaties in stand te houden, maar om ervoor te zorgen dat bepaalde activiteiten kunnen plaatsvinden. Andere belangrijke doelstellingen van het beleid zijn het verhogen van de effectiviteit en doelmatigheid van het subsidiebeleid door vermindering van de versnippering en het beëindigen van subsidies als er voldoende regulier aanbod is.

De regering heeft zichzelf een zware efficiëncytaakstelling opgelegd. De minister zegt dat het daarom billijk is om de subsidieontvangende organisaties eenzelfde taakstelling van 10% op te leggen. Deze korting van 10% is dus meer dan louter en alleen een «kaasschaaf» om de bezuinigingstaakstelling te realiseren.

Van de sportbonden mag worden verwacht dat ze op eigen benen kunnen staan. De minister zegt het verder onbegrijpelijk te vinden dat een rijke bond als de Nederlandse golfbond € 390 000 per jaar ontvangt. Subsidiering van een volkssport is moeilijk te verantwoorden gezien de grote commerciële geldstromen die in deze tak van sport omgaan.

De landelijke jeugdorganisaties moeten bijna allemaal tot het maatschappelijk middenveld worden gerekend. De minister zegt dat het dan ook niet meer dan redelijk is dat van deze organisaties wordt verwacht dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen en niet afhankelijk zijn van subsidiëring. Verder is de verdeling van deze organisaties over de maatschappelijke stromingen en kerkelijke denominaties te versnipperd en niet representatief voor de totale Nederlandse maatschappij. Zo zijn er meer dan tien landelijke jeugdorganisaties van christelijke origine, maar bestaat er geen enkele landelijke katholieke jeugdorganisatie.

Organisaties voor bepaalde beroepsgroepen zijn vaak ook belangenbehartigers. De minister zegt dat het daarom niet tot de taak van het ministerie kan worden gerekend om deze organisaties te helpen bekostigen. Een en ander neemt niet weg dat deze organisaties in aanmerking zullen blijven komen voor projectsubsidies voor kwaliteitsbevordering. Overigens zijn organisaties voor kwetsbare beroepsgroepen als gehandicapten en ouderen ontzien.

De minister zegt goed te begrijpen dat de korting op de subsidies voor bijzonder maatschappelijk werk gevoelig ligt. Hiervoor is echter toch gekozen, omdat er voldoende regulier aanbod aanwezig is bij het gemeentelijk maatschappelijk werk. Het is de verwachting dat deze organisaties de eventuele extra vraag kunnen opvangen, omdat er in de afgelopen jaren 11 mln euro extra beschikbaar is gesteld voor capaciteitsuitbreiding.

De kennisinstellingen binnen de maatschappelijke zorg beschikken over mogelijkheden om te komen tot betere samenwerking. Met het oog op deze mogelijkheden voor synergie is besloten om 30% te korten op de subsidies voor deze instellingen.

De organisaties die worden getroffen door stopzetting van hun subsidie, kunnen in meerderheid rekenen op een goede afbouwregeling, te weten een korting van 10% in het eerste jaar, 40% in het tweede en 100% in het derde. De organisaties hebben dus twee jaar de tijd om hun financiering op een nieuwe leest te schoeien. De minister noemt in dit verband projectsubsidies, sponsoring, contributieverhoging, marktopdrachten en kostenbesparingen. Hij zegt verder dat het vooralsnog zijn inschatting is dat slechts een enkele instelling als gevolg van de bezuiniging en de veranderingen in het beleid gedwongen zal zijn om haar deuren te sluiten.

De minister merkt op dat de getroffen organisaties gebruik kunnen maken van de bezwaar- en beroepsprocedure. Het is dus in principe mogelijk dat bepaalde beslissingen worden aangepast of zelfs teruggedraaid. De minister zegt dat de organisaties hieruit niet te veel hoop moeten putten, omdat het met het oog op de bezuinigingstaakstelling zeer moeilijk is om op genomen beslissingen terug te komen.

De commissie heeft veel vragen gesteld over de toepassing van de criteria op de individuele instellingen. De minister zegt dat het niet nuttig en noodzakelijk is om al deze vragen te verwerken in een nieuwe nota. Hij stelt daarom voor om nog voor de begrotingsbehandeling een additionele schriftelijke vragenronde te houden. De antwoorden op deze vragenronde in combinatie met de notitie over de projectsubsidies moeten het de Kamer mogelijk maken om een afgewogen oordeel te vellen.

De **staatssecretaris** zegt dat uit de reacties van de commissie blijkt dat het criterium «meedoen» veelomvattend is. Zo is opgemerkt dat louter en alleen het bestaan van een bepaalde organisatie reden kan zijn om de subsidiëring voort te zetten. De staatssecretaris zegt dat dit zeker niet haar benadering is en dat zij de fundamentele keuze heeft gemaakt om in de toekomst alleen die sportbonden en landelijke jeugdorganisaties te subsidiëren waarmee bepaalde maatschappelijke doelen kunnen worden gerealiseerd.

Een en ander neemt natuurlijk niet weg dat deze organisaties belangrijk zijn voor het vrijwilligerswerk. Mede met het oog op de bezuinigingstaakstelling is er echter voor gekozen om het vrijwilligersbeleid op een andere manier te ondersteunen.

De staatssecretaris benadrukt vervolgens dat in deze discussie niet uit het oog mag worden verloren dat subsidies in principe tijdelijk dienen te zijn en dat ze moeten worden gebruikt om een specifiek doel te realiseren. Het is dan ook een verkeerde ontwikkeling dat er organisaties zijn die meer dan dertig jaar door het ministerie zijn gesubsidieerd. De instandhouding van de organisaties is immers eerst en vooral de verantwoordelijkheid van de aangesloten leden. Als dergelijke langdurige subsidiëring desondanks toch noodzakelijk wordt geacht, ligt het bovendien meer voor de hand om die organisatie structureel in te bedden, zoals dat bijvoorbeeld met lokaal welzijn is gedaan in de Welzijnswet.

De (project)subsidies die vallen onder het criterium «meedoen» zullen worden gericht op de zwakkere groepen en de plaatsen waar deze groepen zich bevinden, bijvoorbeeld achterstandswijken. Hierop zal nader worden ingegaan in de notitie ter zake die in het voorjaar van 2004 naar de Kamer zal worden gezonden. In deze notitie zal verder worden aangegeven hoe de versnippering zal worden tegengegaan en op welke doelstellingen de bewindslieden kunnen worden afgerekend.

Het is niet de verwachting van de staatssecretaris dat instellingen door de komende ontwikkelingen hun deuren zullen moeten sluiten. Bovendien mag niet uit het oog worden verloren dat de helft van de bezuiniging op de sportorganisaties en de jeugdinstanties zal worden gebruikt voor het stimuleren van lokale activiteiten.

De staatssecretaris benadrukt ten slotte dat zij geen andere politieke keuzes zal maken voor het criterium «meedoen» als de Kamer vasthoudt aan haar wens dat haar een nieuwe nota wordt voorgelegd. Een en ander laat natuurlijk onverlet dat de Kamer de door haar gevraagde opheldering moet worden gegeven.

Nadere gedachtewisseling

Mevrouw **Van Miltenburg** (VVD) zegt het te betreuren dat de bewindslieden geen definitief afscheid hebben genomen van het oude subsidiebeleid en niet hebben gekozen voor een vraaggestuurd systeem. De gekozen criteria zijn verder zo algemeen geformuleerd dat het welhaast onvermijdelijk is dat Kamer en regering over een aantal jaren deze discussie zullen moeten overdoen.

Mevrouw **Van Dijken** (PvdA) zegt de beantwoording van de bewindslieden onvoldoende te vinden. Zo zijn de criteria nog steeds onduidelijk en

is de betrokken organisaties geen duidelijkheid over hun toekomst geboden.

Zij merkt vervolgens op dat zij niet kan instemmen met een additionele schriftelijke vragenronde en vasthoudt aan haar verzoek om de Kamer nieuwe voorstellen met duidelijk geformuleerde uitgangspunten voor te leggen.

De heer **Buijs** (CDA) herhaalt zijn vraag over de extra bezuinigingstaakstelling van 4,2 mln euro.

Een schriftelijke vragenronde kan wellicht een en ander verduidelijken, maar biedt geen oplossing voor het probleem dat de bewindslieden voor de verkeerde werkwijze hebben gekozen. Zij hebben namelijk gekozen voor een top-downbenadering, terwijl het veel meer voor de hand ligt om eerst de vraag te inventariseren en op basis daarvan beleidskeuzes te maken. Op deze manier kan onder meer substitutieverlies in de zorg worden voorkomen.

Mevrouw **Tonkens** (GroenLinks) wijst een additionele schriftelijke vragenronde af, omdat uit dit voorstel blijkt dat de minister de fundamentele kritiek van de commissie niet serieus neemt.

Mevrouw **Lambrechts** (D66) zegt dat de bewindslieden onvoldoende aandacht besteden aan taken en functies die omwille van hun maatschappelijk belang in stand moeten worden gehouden. Verder lijken zij zich er onvoldoende bewust van te zijn dat de landelijke overheid onderdeel uitmaakt van een infrastructuur die is opgebouwd door de lokale, de provinciale en de centrale overheid. Die infrastructuur maakt het bijna onmogelijk dat de centrale overheid eigenstandig besluit om bepaalde activiteiten niet meer te steunen. Met het oog hierop herhaalt zij haar vraag of de bewindslieden bereid zijn om per beroepsgroep één beroepsorganisatie te ondersteunen.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) zegt ondanks de beantwoording vast te houden aan zijn kritiek op de voorgestelde beleidswijziging c.q. bezuiniging. Hij wijst er verder op dat de nu getroffen instellingen onderdeel uitmaken van het sociaal weefsel van Nederland en dat het veel gemakkelijker is om dat weefsel weg te snijden dan te herstellen. Hij zegt vervolgens geen behoefte te hebben aan een additionele schriftelijke vragenronde, maar aan een beter voorstel.

De heer **Van der Staaij** (SGP) concludeert dat al zijn vragen zeker niet zijn beantwoord en dat hij dan ook nog niet is overtuigd door de onderbouwing van de bewindslieden van hun vergaande ingrepen in het huidige subsidiesysteem. Zo is bijvoorbeeld niet duidelijk aangegeven of de gevolgen voor de getroffen instellingen te overzien zijn en op welke manier de criteria zijn vertaald in de concrete beslissingen per instelling. Hij spreekt verder de hoop uit dat dit overleg voor de bewindslieden aanleiding is om hun voorstel nog eens kritisch tegen het licht te houden.

Mevrouw **Kant** (SP) zegt dat het haar indruk is dat geen van de leden van de commissie behoefte heeft aan een nadere verduidelijking van de voorstellen. Zij houdt dan ook vast aan haar verzoek aan de bewindslieden om met een nieuwe voorstel te komen.

De heer **Nawijn** (LPF) zegt dat dit overleg meer vragen oproept dan het heeft beantwoord.

Hij betreurt het vervolgens nogmaals dat er geen overzicht is van alle rijkssubsidies. Verder merkt hij op er geen enkele fiducia in te hebben dat subsidies daadwerkelijk naar andere ministeries kunnen worden overge-

heveld, aangezien men ook daar aan forse bezuinigingstaakstellingen moet voldoen.

De **minister** herhaalt zijn toezegging dat hij de Kamer tijdig voor de begrotingsbehandeling een nota zal doen toekomen over de taakstelling voor de projectsubsidies. Gehoord de commissie zegt hij verder toe dat hij de Kamer zo spoedig mogelijk een toelichting zal doen toekomen op de voorstellen die in dit overleg aan de orde zijn geweest. In deze toelichting zal op de inhoudelijke vragen van de commissie worden ingegaan en op de vragen van de heer Buijs over de financiële onderbouwing.

De voorzitter van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Terpstra

De griffier van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
Teunissen